JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS GEORGES COSMAS

28 päivänä tammikuuta 1999 *

I Johdanto

1. Euroopan yhteisöjen komissio on nostanut EY:n perustamissopimuksen 169 artiklan nojalla kanteen, jossa kantaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Belgian kuningaskunta ei ole noudattanut EY:n perustamissopimuksen 6 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se on pitänyt voimassa lainsäädäntöä, jonka mukaan yhdistyksen oikeushenkilöllisyyden myöntämisedellytyksenä on joko se, että yhdistyksen hallituksessa on oltava belgialainen jäsen, tai se, että sen jäsenistä on oltava vähintään tietty vähimmäismäärä Belgian kansalaisia.

II Asian kannalta merkitykselliset kansalliset säännökset ja oikeudenkäyntiä edeltävä menettely

2. Belgian 25.10.1919 annetun lain *loi accordant la personnalité civile aux associations internationales poursuivant un but philanthropique, religieux, scientifique, artistique ou pédagogiquen* (oikeushenkilöllisyyden antamisesta kansainvälisille yhdistyksille, joilla on hyväntekeväisyyteen liittyviä, uskonnollisia, tieteellisiä, taiteellisia tai pedagogisia tavoitteita annettu Belgian laki; jäljempänä vuoden 1919 laki) mukaan näille yhdistyksille voidaan myöntää oikeushenkilöllisyys, jos niiden hallituksessa on vähintään yksi belgialainen jäsen.

3. *La loi accordant la personnalité civile aux associations sans but lucratif et aux établissements d'utilité publiquen* (oikeushenkilöllisyyden myöntämisestä voittoa tavoittelemattomille yhdistyksille ja yleishyödyllisille laitoksille 27.6.1921 annettu laki; jäljempänä vuoden 1921 laki) 26 artiklassa säädetään, että yhdistystä ei voida pitää oikeushenkilönä ulkopuolisiin nähden, jos kolme viidesosaa sen jäsenistä on muita kuin Belgian kansalaisia.

4. Komissio ilmoitti 25.3.1996 päivätyllä kirjeellä Belgian kuningaskunnalle, että kaksi edellä mainittua lakia vaikuttivat perustamissopimuksen 6 artiklan vastaisilta, ja vaati tätä esittämään huomautuksensa kahden kuukauden kuluessa.

5. Belgian hallitus ilmoitti 9.8.1996 komissiolle, että se aikoi muuttaa kyseisiä lakeja siten, että ne olisivat komission esittämien vaatimusten mukaisia. Se toimitti 26.2.1997 komissiolle kaksi valmisteilla olevaa lakiehdotusta, joilla mainittuja lakeja aiottiin muuttaa.

6. Koska komissio totesi, että kyseiset säännökset olivat edelleen voimassa, se lähetti 19.6.1997 Belgian kuningaskunnalle perustellun lausunnon, jossa se kehotti tätä

* Alkuperäinen kieli: kreikka.

toteuttamaan perustamissopimuksen 6 artiklan noudattamisen edellyttämät toimenpiteet kahden kuukauden kuluessa lausunnon tiedoksiantamisesta.

7. Belgian hallitus ilmoitti 11.8.1997 päivätyllä kirjeellä komissiolle vuoden 1921 lakia koskevasta lainmuutosehdotuksesta, ja 27.2.1998 päivätyllä kirjeellä vuoden 1919 lakia koskevasta lakiluonnoksesta.

8. Koska komissio ei saanut täsmällisiä tietoja säännöksistä, joilla edellä mainittuja vuosien 1919 ja 1921 lakeja olisi lopullisesti muutettu, se nosti nyt esillä olevan kanteen vaatien yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan ensinnäkin, että Belgian kuningaskunta ei ole noudattanut jäsenyysvelvoitteitaan siten kuin edellä on mainittu, ja toiseksi, että se velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

9. Belgian kuningaskunta toteaa vastineessaan, että lainmuutosehdotukset, joilla kansallinen lainsäädäntö saatetaan yhteisön oikeuden mukaiseksi, ovat valmisteilla. Se myös vakuuttaa, että se ilmoittaa välittömästi yhteisöjen tuomioistuimelle, kun lait on annettu.

10. Komissio huomauttaa vastauksessaan, että Belgian hallitus myöntää hiljaisesti, että sen lainsäädäntö on yhteisön voimassa olevan lainsäädännön vastaista.

III Kanteen perusteltavuus

11. Ensiksi on syytä todeta, että, kuten komissio perustellusti toteaa, kyseinen kansallinen lainsäädäntö kuuluu selvästi EY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan, vaikka se koskeekin voittoa tavoittelemattomia yhdistyksiä. Vaikka näiden yhdistysten tavoitteena ei olekaan voiton maksimointi tai sen jakaminen, ne voivat silti suorittaa maksullisia palveluja tai saada tuloja, ja osallistua näin taloudelliseen toimintaan. Tästä syystä niihin sovelletaan yhteisön oikeuden sijoittautumisvapautta koskevia sääntöjä.

12. Tämä voitaisiin riitauttaa viittaamalla EY:n perustamissopimuksen 58 artiklan toiseen kohtaan, jonka mukaan EY:n perustamissopimuksen 52 artiklassa määrätty sijoittautumisoikeus ei koske yhtiöitä, "jotka eivät tavoittele voittoa". Yhteisön oikeutta käsittelevässä oikeuskirjallisuudesssa vallitsevan kannan mukaan voiton tavoittelun käsitettä on tulkittava laajasti siltä osin kuin se liittyy yksinomaan yhteisön oikeuteen. Myös sellaisilla oikeushenkilöillä, joiden pääasiallisena

tarkoituksena ei ole voiton tavoittelu, on sijoittautumisoikeus, jos ne osallistuvat taloudelliseen toimintaan.

13. Myös yhteisöjen tuomioistuin on yhtynyt tähän näkemykseen asioissa Walrave ja Koch,[1] Donà[2] sekä Steymann[3] antamissaan tuomioissa. Yhteisöjen tuomioistuinta on lisäksi usein pyydetty soveltamaan yhteisön oikeuden säännöksiä tilanteisiin, joissa taloudellista toimintaa ovat harjoittaneet voittoa tavoittelemattomat toimijat.[4]

14. Edellä esitetystä ei tietenkään voida päätellä, että kaikki ne taloudelliseen toimintaan osallistuvat yhdistykset, joista säädetään vuoden 1919 ja 1921 Belgian laissa, kuuluisivat yhteisön oikeuden soveltamisalaan ja voisivat vedota sijoittautumisvapauteen. Tietyt näistä yhdistyksistä voivat kuitenkin menetellä näin ja tästä seuraa, että niitä syrjitään yhteisön oikeuden kannalta katsoen silloin, kun on kyse oikeushenkilöllisyyden myöntämisestä kansallisen oikeuden perusteella.[5] Tästä seuraa, että kyseinen Belgian lainsäädäntö kuuluu yhteisön oikeuden soveltamisalaan.

15. Lisäksi riittää kun todetaan, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan arvioitaessa sitä, onko jäsenvaltio jättänyt noudattamatta jäsenyysvelvoitteensa, otetaan huomioon jäsenvaltion tilanne sellaisena kuin se on perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättyessä.[6] Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on toistuvasti todennut, että jäsenvaltio ei voi sisäisen oikeusjärjestyksensä oikeussääntöihin, toimintatapoihin tai tilaan vetoamalla perustella sitä, ettei se ole noudattanut direktiivissä säädettyjä velvoitteita ja määräaikoja.[7]

16. Belgian kuningaskunta ei nyt esillä olevassa asiassa kiistä, ettei se ole toteuttanut komission edellyttämiä asianmukaisia toimenpiteitä perustellussa lausunnossa asetetun määräajan kuluessa ja että se näin ollen ei ole noudattanut EY:n perustamissopimuksen 6 artiklan mukaisia velvoitteitaan. Tästä syystä katson, että komission väite, jonka mukaan Belgian kuningaskunta ei ole noudattanut jäsenyysvelvoitteitaan, on näytetty toteen.

1 — Asia 36/74, tuomio 12.12.1974 (Kok. 1974, s. 1405; Kok. Ep. II, s. 415).

2 — Asia 13/76, tuomio 14.7.1976 (Kok. 1976, s. 1333).

3 — Asia 196/87, tuomio 5.10.1988 (Kok. 1988, s. 6159).

4 — Asia 221/85, komissio v. Belgia, tuomio 12.2.1987 (Kok. 1987, s. 719) ja asia C-70/95, Sodemare ym., tuomio 17.6.1997 (Kok. 1997, s. I-3395).

5 — Yhteisöjen tuomioistuin on yhdistetyissä asioissa C-92/92 ja C-326/92, Phil Collins ym., (Kok. 1993, s. I-5145) 20.10.1993 antamassaan tuomiossa nimenomaisesti todennut, että yhdenvertaista kohtelua koskevaa perustavanlaatuista periaatetta sovelletaan kaikkiin sellaisiin henkilöihin, jotka ovat yhteisön oikeuden soveltamisalaan kuuluvassa tilanteessa.

6 — Ks. vastaavasti asia C-361/95, komissio v. Espanja, tuomio 18.12.1997 (Kok. 1997, s. I-7351, 13 kohta) ja asia C-364/97, komissio v. Irlanti, tuomio 28.10.1998 (Kok. 1998, s. I-6593, 8 kohta).

7 — Ks. vastaavasti asia C-208/96, komissio v. Belgia, tuomio 2.10.1997 (Kok. 1997, s. I-5375, 9 kohta) ja asia C-8/97, komissio v. Kreikka, tuomio 19.2.1998 (Kok. 1998, s. I-823, 8 kohta).

IV Ratkaisuehdotus

17. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin

— toteaa, että Belgian kuningaskunta ei ole noudattanut EY:n perustamissopimuksen 6 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se edellyttää, että voittoa tavoittelemattoman yhdistyksen oikeushenkilöllisyyden myöntämisedellytyksenä on joko se, että yhdistyksen hallituksessa on oltava belgialainen jäsen, tai se, että vähintään kolmen viidesosan sen jäsenistä on oltava Belgian kansalaisia.

— velvoittaa Belgian kuningaskunnan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.